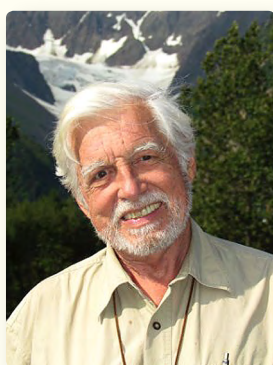

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

Vánky Kálmán Géza

(Székelyudvarhely, 1930. június 15.)

*Németországban él,
a Magyar Tudományos Akadémia
tiszteleti tagja*

Kálmán Géza Vánky was born in Odorhei Secuiesc (Székelyudvarhely), Romania, 15 June 1930. He is a

Hungarian with Swedish citizenship, who lives in Germany. He attended the Bethlen János Reformed School and after it closed down the United Grammar School in Odorhei (1941-1949). He began his studies at the University of Cluj (Kolozsvár) in Hungarian in 1949, but he received his degree in biology at the University of Bucharest in 1953. In 1953-57 he worked as a researcher with Professor Săvulescu at the Department of Phytopathology of the Agricultural Research Institute, Bucharest, Romania, where he began studying smut fungi. However – as he always wanted to be a physician – in

Vánky Kálmán Géza 1930. június 15-én született Székelyudvarhelyen (Romániában).

Svéd állampolgárságú magyar, aki Németországban él. Középiskoláit Székelyudvarhelyen végezte a Bethlen János Református Kollégiumban, illetve annak megszüntetése után az Egyesített Gimnáziumban (1941-1949). Egyetemi tanulmányait magyar nyelven kezdte el a kolozsvári Bolyai Egyetemen 1949-ben. Biológus diplomát a Bukaresti Egyetemen kapott 1953-ban. 1953-57 között Traian Săvulescu professzor mellett dolgozott kutatóként a Román Tudományos Akadémia Agronómiai Kutatóintézetében. Itt kezdte el az üszöggombák tanulmányozását. De – mivel mindig orvos akart lenni

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

II. oldal

1957 he left Bucharest for the Faculty of Medicine, Tîrgu-Mureş (Marosvásárhely), Romania, where he obtained his MD in 1961. In 1961-64 he was a general practitioner in Odorhei, then – until 1969 – he worked as a balneologist in Borszék but continued studying and collecting smut fungi. In 1969 he left Ceauşescu's Romania and settled in Sweden, where he obtained the Swedish MD and worked as a family physician in Gagnef village, but he never gave up (self-financed) research in the field of smut fungus taxonomy. He obtained his PhD in taxonomic botany at Uppsala University in 1985. His doctoral thesis *Carpathian Ustilaginales* was published in the *Symbolae Botanicae* (1985). In 1986 he obtained a 1-year DFG-scholarship in Germany and worked in the field of smut fungus taxonomy at the University of Tübingen, Institute of Botany, Department of Special Botany and Mycology. As the scholarship was prolonged successively, he decided to give up his career as physician because he thought he was much better (or rather the best) as an expert of smut fungi. However he never ceased to miss his earlier activity, which was a sort of selfless aid to people. He worked at the University until his retirement in 1995. Until 2013 he was working at home in his well-equipped laboratory, where – in addition to the microscopes – there was his huge collection, the Herbarium *Ustilaginales* Vánky (HUV), his library and unique

– 1957-ben otthagyta Bukarestet, és beiratkozott a Marosvásárhelyi Egyetem Orvostudományi Karára, ahol 1961-ben orvosi diplomát (MD) kapott. 1961-64 között körorvos volt Székelyudvarhelyen, majd 1969-ig balneológus orvosként dolgozott Borszéken, de ez alatt is folytatta az üszöggombák tanulmányozását és gyűjtését. 1969-ben elhagyta Ceauşescu Romániáját és Svédországban telepedett le. Megszerezte a svéd orvosi diplomát. 1971-86 között háziorként dolgozott Gagnef faluban, de sohasem hagyta abba az üszöggombákkal kapcsolatos kutatásait, amelyeket saját maga finanszírozott. 1985-ben növényrendszertani PhD-fokozatot szerzett az Uppsalai Egyetemen. Doktori disszertációja, a *Carpathian Ustilaginales* (A Kárpát-medence üszöggombái) a *Symbolae Botanicae*ban jelent meg (1985). 1986-ban egy DFG ösztöndíjat kapott Németországból. A Tübingeni Egyetem Botanikai Intézetének Speciális Növénytani és Gombatani Tanszékén az üszöggombák rendszertanának kutatásával foglalkozott. Ösztöndíjának meghosszabbításai végett feladta háziorkosi praxisát, mivel sokkal többet teljesíthet az üszöggombák (legjobbjának számító) szakértőjeként, de az orvosi tevékenység, az önzetlen segítségnyújtás azóta is hiányzik Vánky professzornak. 1995-ös nyugdíjazásáig az egyetemen dolgozott, 2013-ig pedig otthon, jól felszerelt laboratóriumában folytatta kutatómunkáját, amelyben a mikroszkópok mellett nélkülözhetetlenek voltak

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

III. oldal

data base. In 1989-2009 his German wife helped him much also in collecting and taking photos of smutted plants. He was on collecting trips in about 55 countries all over the world. The trips were very often combined with national or international workshops, conferences or congresses in the field of mycology, where he was lecturer or speaker.

Up to now he published 232 scientific papers and 10 books on smut fungi. His monograph *Smut Fungi of the World* was published in 2012 (APS Press). It is „a culmination of more than 50 years of dedicated work and passion for smut fungi.” Some scientists call the nearly 1500 pages monograph the „Holy Book of Smut Fungi”, because it comprises the description of the 1700 known species with their synonyms, important literature, their host plants and over 3.500 illustrations of which 650 are the author’s drawings of smutted plants. Presentation copies can be found in the Library and Information Centre of the Hungarian Academy of Sciences and in the Hungarian Natural History Museum.

The third edition of his *Illustrated Genera of Smut Fungi* was published in 2013. In this edition, 104 recognized genera of smut fungi are presented, described and illustrated, compared to the second edition (2002), in which 77 genera are identified. During 60 years, the most modern and

gyűjteménye (Herbarium Ustilaginales Vánky, HUV), könyvtára és hatalmas adatbázisa, valamint 1989-2009 között német felesége, aki segítségére volt a gyűjtésekben is, és szívesen fényképezte az üszöggombás beteg növényeket. Üszöggomba-gyűjtő útjai a világ minden területére elvezették. Az öt világrész mintegy 55 országában gyűjtött, több alkalommal is. A gyűjtőutakat igen gyakran nemzeti, nemzetközi vagy világ-mikológiai szemináriumokkal, konferenciákkal vagy kongresszusokkal kötötte össze, ahol előadásokat tartott.

Eddig 10 könyve és 232 tudományos cikke jelent meg az üszöggombákról. Életműve, a *Smut Fungi of the World* (A világ üszöggombái) című monográfiája 2012-ben jelent meg (APS Press). Egyesek a könyvet „az üszöggombák bibliájának” nevezik, mivel a majdnem 1500 oldalas mű magába foglalja a világon ismert mintegy 1700 üszöggombafaj leírását, szinonimáit, fontosabb irodalmát, gazdanövényeiket és több mint 3.500 illusztrációt. Ezek közül 650 a szerző üszöggombás növényekről készített rajza, a többi pedig mikrofelvétel. A könyv egy-egy tiszteletpéldánya Magyarországon megtalálható az MTA központi könyvtárában, illetve a Magyar Természet-tudományi Múzeum Növénytáránál.

Az *Illustrated Genera of Smut Fungi* (Az üszöggombák illusztrált nemzetségei) című könyv harmadik kiadása

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

IV. oldal

largest smut fungus collection of the world, Herbarium Ustilaginales Vánky (HUV) was created, containing over 22,000 samples. Since August 2013 it is relocated to Australia, Brisbane ('BRIP'), where it is managed excellently, putting it at the disposal of the mycological community.

Dr. Vánky is the worldwide authority on the subject of smut fungi, he has dominated the taxonomic study of Ustilaginomycetes for at least the past four decades.

Dr. Vánky read several lectures also in Hungary. He donated to the Hungarian Natural History Museum a complete set (no. 1-1350) of his Smut fungus exsiccata, and several hundreds of duplicates, between them numerous precious isotypes, as well as all of his smut fungus books and publications.

In June 1996 an interview titled Egy világutazó székely fűvész (A world traveller Székely botanist) was published in A Természet Világa (The World of Nature). The Moeszia, Erdélyi Gombász (Transylvanian Mycologist) published two interviews and a laudation on the world famous world traveller Székely-Hungarian scientist (Világutazó székely-magyar tudós, 7-8:66-73, 2013)

In 2012 he was awarded the „Pázmány Dénes Award” of the „Kálmán László” Mycological Society, Transylvania (Romania).

2013-ban jelent meg. Ebben a kiadásban 104 elismert üszöggomba nemzetség leírása és illusztrációja található, a második kiadásban (2002) még csak 77 szerepelt.

Hatvan év kitartó munkájával sikerült összehozni a világ legmodernebb és legnagyobb, több mint 22.000 üszöggomba példányt tartalmazó gyűjteményét (HUV). Ezt 2013 augusztusától az ausztráliai Brisbane-ban ('BRIP') gondozzák kitűnően és teszik hozzáférhetővé a világ mikológiai közössége számára.

Dr. Vánky az üszöggombák világszerte elismert szaktekintélye.

Több előadást tartott Magyarországon is. A Magyar Természettudományi Múzeumnak adományozta egy teljes sorozatát az üszöggomba exsiccátának (no. 1-1350) és sok száz duplikátumot, közöttük számtalan értékes izotípussal, valamint összes könyveinek és közleményeinek egy-egy példányát.

A Természet Világa 1996. júniusi számában interjú jelent meg Vánky Kálmán orvostanikussal Egy világutazó székely fűvész címmel. A Moeszia, Erdélyi Gombászban (7-8:65-73, 2013) két interjú és egy laudáció olvasható a világutazó székely-magyar tudósról.

2012-ben az erdélyi Kálmán László Gombászegyesület Pázmány Dénes-díjjal tüntette ki.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

V. oldal

In his honour a new genus of smut fungi – the *VANKYA* Ershad (2000) and several new species *Orphanomyces vankyi* Savile (1974), *Anthracoidea vankyi* Nannfeldt (1977), *Uromyces vankyorum* R. Berndt (2002) and *Tilletia vankyi* Carris & Castlebury (2007) were named.

He became honorary member of the Hungarian Academy of Sciences in the Section of Biological Sciences in 2001.

Elismerésül egy új üszöggomba-nemzetség *VANKYA* Ershad (2000) és több új faj viselik a nevét: *Orphanomyces vankyi* Savile (1974), *Anthracoidea vankyi* Nannfeldt (1977), *Uromyces vankyorum* R. Berndt (2002) és *Tilletia vankyi* Carris & Castlebury (2007).

2001-ben a Magyar Tudományos Akadémia tiszteleti tagjává választották, a Biológiai Tudományok Osztályának a tagja.

We asked three questions to Professor Kálmán Vánky. The questions and his short answers follow.

Három kérdést tettünk föl Vánky Kálmán professzor úrnak. A kérdéseket és a rövid válaszokat az alábbiakban közöljük.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

VI. oldal

1. Hungary is very proud of its „grey matter”, scientific performance is considered one of the country’s most important results. How important do you think Hungary is in the scientific world of the 21st century?

Kálmán Vánky: Grey matter has always been of great value all over the world. As for innovation and invention, Hungary and the Hungarians have always been among the best – all who feel themselves Hungarian can be proud of it. However, scientific education and the conditions for really good research need very much money. Owing to different (economic, political, etc.) reasons, in the last 100 years a great number of outstanding scientists have left Hungary and the whole Carpathian basin temporarily or finally. The successors of those who remained abroad will assimilate sooner or later – it is a natural process, which cannot be neglected. As well-educated, talented, diligent, inventive experts and researchers are appreciated everywhere, we can expect that Hungarians continue to be among the best researchers in the 21st century, which will enhance Hungary’s reputation. The level of research in Hungary will very much depend on economic and political conditions, education, organization and ethical norms, to state only the most important.

1. Magyarország nagyon büszke a szürkeállományára, a tudományos teljesítmény az ország egyik legfontosabb eredményének számít. Hogyan ítéli meg Magyarországnak a 21. századi tudomány világában betöltött szerepét?

Vánky Kálmán: A szürkeállomány mindig, mindenütt nagy értéket jelentett és jelent. A kisebb-nagyobb újítások és felfedezések számát nézve, Magyarország és a magyarok világszerte előkelő helyet foglalnak el, melyre minden magyar érzésű ember büszke lehet. A tudományos kiképzéshez és a jó kutatás feltételeinek megteremtéséhez azonban nagyon sok pénzre van szükség. Különböző okok miatt (gazdasági, politikai stb.) Magyarországot, beleértve az egész Kárpát-medencét, az utóbbi 100 év alatt nagyon sok kiváló tehetség hagyta el ideiglenesen vagy véglegesen. Akik kinn maradtak, azoknak az utódai előbb-utóbb beolvadnak az illető ország közösségébe. Ez egy természetes folyamat, amivel számolni kell. Mivel a jól képzett, tehetséges, szorgalmas, találékony szakembereket, kutatókat mindenütt meg-becsülik, ezért továbbra is várható az, hogy a magyarok kiveszik a részüket az élenjáró kutatásból a 21. században is, öregbítve ezzel a magyarok jó hírnevét. Hogy Magyarországon milyen szinten fog a kutatás haladni a 21. században, az nagyban függ a gazdasági helyzettől, a politikától, az oktatástól, a szervezéstől és az erkölcsi normáktól, hogy a legfontosabbakat említsem.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

VII. oldal

2. A great number of excellent Hungarian scientists live and work outside Hungary. What do you think of your national/ethnic and professional identity with reference to your scientific career?

Kálmán Vánky: I happened to be able to ensure the financial conditions necessary for my research as a practising doctor for quite a long time, which made me privileged to decide alone what to research. Researchers have to fight for grants and jobs all over the world, national/ethnic aspects may influence the decision-makers. In Transylvania I often felt the negative consequence of being a minority Hungarian while in foreign countries I was sometimes considered a newcomer or emigrant. I was several times exploited even ideas and parts of my collection were stolen, which – however – may be due to my naivety and credulity. Looking back at those situations which I perceived very unpleasant even catastrophic then, I can state today that there is a good side to everything. After all, I can be grateful to those who wanted to prevent what I managed to reach.

2. Sok magyar tudós él és dolgozik Magyarországot határain kívül. Milyen összefüggést lát nemzeti/etnikai hovatartozása és tudományos pályafutása között?

Vánky Kálmán: Abban a szerencsés helyzetben voltam, hogy sokáig orvosi tevékenységgel teremtettem meg a kutatáshoz szükséges anyagi feltételeket. Ennek megvolt az a nagy előnye is, hogy magam választhattam meg kutatásom tárgyát. Kutatási ösztöndíjakért, állásokért igen kemény harc folyik az egész világon, ahol gyakran a nemzeti/etnikai hovatartozás is jelentős szerepet játszik. Több alkalommal is éreztem a negatív hatását annak, hogy Erdélyben 'kisebbségi' vagyok, vagy külföldön azt, hogy jövevény, bevándorló vagyok. Hogy többen kihasználtak, mi több, megloptak, az csak naivitásomnak és jóhiszeműségemnek tudható be. Évtizedek távlatából visszatekintve azokra az akkor igen kellemetlen vagy éppenséggel katasztrofálisnak átélt helyzetekre, azt mondhatom, hogy nincsen olyan rossz, amiben valami jó ne lenne. Végeredményben igen sokat köszönhetek azoknak, akik ártottak, abban, hogy elérhettem azt, amit elértem.

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

VIII. oldal

3. We live in a changing world facing problems unknown earlier. Which areas of research can meet the most urgent demands of our days?

Kálmán Vánky: Before answering the question we should identify the most urgent demands of our age. There are many severe problems all over the world. As a medical biologist I list environmental pollution, the increasing destruction and extinction of natural flora and fauna (see the rainforests), the disturbance of the biological equilibrium, the increased utilisation of natural resources (oil, gas), the change of climate (global warming) followed by catastrophes, the lack of rain and drinking water among the most important problems. It seems that all these problems are due to the rapid growth of the world population alone. Only the concentration of all human forces could stop this accelerating process, which will obviously lead to a catastrophe. Everybody should do something. How could this be realized? Which scientific field could offer the best solution? Genetics perhaps? I can't answer the question as there are very different interests, egotism, the urge to possess and dominate, to ensure the highest living standards – live for the present and neglecting the future. Only a small percentage of people seem to be aware of the catastrophic situation, which future generations may face. Neither they themselves (with the help of meditation),

VÁNKY KÁLMÁN GÉZA

3. Változó világunkban korábban ismeretlen problémákkal szembesülünk. Véleménye szerint melyik tudományterület kutatásai adhatnak leginkább választ korunk legégetőbb kérdéseire?

Vánky Kálmán: A válaszhoz szükséges tisztázni, hogy melyek korunk legégetőbb kérdései, problémái. Világviszonylatban számtalan égető probléma van.

Az orvos-biológus szemszögéből nézve ezek közé tartoznak többek között a környezet szennyeződése, a természetes növény- és állatvilág egyre fokozódó irtása, megsemmisítése (pl. esőerdők), a biológiai egyensúly megbomlása, a természeti kincsek (földgáz, kőolaj stb.) fokozott kiaknázása, felhasználása, a klimaváltozás (felmelegedés) és az azzal járó és várható katasztrófák, az eső- és ivóvíz egyre fokozódó hiánya stb.

Úgy tűnik, hogy ezek mind egy okra vezethetők vissza: a Föld lakosságának robbanásszerű növekedésére. Ennek az egyre gyorsuló, nyilvánvalóan előbb-utóbb katasztrófához vezető folyamatnak a megállítására az egész emberiségnek össze kellene fognia. Mindenkinek tennie kellene valamit. Hogyan lehetne ezt elérni? Melyik tudományterület lenne a legmegfelelőbb erre? A genetika? Nem, nem tudok választ adni erre, mert olyan nagyok az érdeklülönbségek, nagy az emberek önzése, a birtokolni akarás, az uralkodni akarás, a jelennek való lehető legjobb élés. Úgy tűnik, hogy saját erejükből

BIOLÓGIAI TUDOMÁNYOK

KÜLHONI MAGYAR TUDÓSPORTRÉK

MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MAGYAR TUDOMÁNYOSSÁG KÜLFÖLDÖN ELNÖKI BIZOTTSÁG

HUNGARIAN ACADEMY OF SCIENCES HUNGARIAN SCIENCE ABROAD PRESIDENTIAL COMMITTEE

IX. oldal

nor fine words (preaching of religions, sects, some trends in philosophy), nor force and violence can convince people. I would be curious to know if there are human genes responsible for understanding, goodwill, respect, love, support, abandonment, modesty and similar positive features. If there are, are there possibilities (born in my fantasy) to multiply them and cut out genes responsible for the opposite features? Or will ultra-intelligent robots decide the future of humanity on the Earth? (See Tibor Hottovy's answers in the 2013/10th issues of the e-Newsletter.)

Contact:
Gabriel-Biel-Str. 5
72076 Tübingen
Germany

Phone: +49 (0)7071 67876
E-mail: dr.kalman@vanky.se
Web: kalman-vanky.de/index.html

(pl. meditálás útján), vagy szép szóval (vallások, szekták 'igehirdetései', egyes filozófiai irányzatok követése), esetleg kényszer vagy erőszak útján az emberiség igen kis százaléknál öntudatosan a talán több generáció múlva bekövetkező katasztrófális helyzet. Vajon léteznek-e megértést, jóságot, egymás tiszteletét, szeretetét, segítségét, lemondást, szerénységet és ehhez hasonló pozitív tulajdonságokat meghatározó gének, illetve azok felszaporításának, vagy másfelől az ellentétes tulajdonságokat meghatározó gének kiiktatásának fantáziámban megszületett lehetőségei? Vagy talán az ultraintelligens robotok fogják meghatározni az emberiség sorsát a Földön? (Lásd Hottovy Tibor írását a 2013-as Hírlevél 10. számában).

Kapcsolat:
Gabriel-Biel-Str. 5
72076 Tübingen
Germany

Telefon: +49 (0)7071 67876
E-mail: dr.kalman@vanky.se
Honlap: kalman-vanky.de/index.html

